

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені І. І. МЕЧНИКОВА

**Кафедра цивільно-правових дисциплін**

# **МЕТОДОЛОГІЯ ЮРИДИЧНИХ НАУК**

**ПРОГРАМА КУРСУ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

*Спеціальність: 081 «Право»  
Другий (магістерський) рівень вищої освіти  
Економіко-правовий факультет*

Одеса  
Фенікс  
2021

*Рекомендовано до друку:  
навчально-методичною комісією економіко-правового факультету  
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.);  
вченою радою економіко-правового факультету  
(протокол № 1 від 6 вересня 2021 р.).*

**Розробники:**

Арина СВЯТОШНЮК – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін;  
Вікторія ВАЛАХ – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін;  
Світлана КЛЕЙМЕНОВА – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін.

**Рецензенти:**

Олена ТОЛКАЧЕНКО – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін.;  
Юлія ТІЩЕНКО – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальної теорії права і держави НУ ОЮА.

**Методологія юридичних наук :** програма курсу та методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни : другий (**магістерський**) рівень вищої освіти, спеціальність 081 «Право» / А. Л. Святошнюк, В. В. Валах, С. М. Клейменова ; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – Одеса : Фенікс, 2021. – 39 с.

## ЗМІСТ

|                                                                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Пояснювальна записка .....                                                                               | 4  |
| 2. Опис навчальної дисципліни .....                                                                         | 8  |
| 3. Тематичний план навчальної дисципліни .....                                                              | 9  |
| 4. Зміст лекцій, плани семінарських і практичних занять,<br>завдання для самостійної роботи студентів ..... | 11 |
| 5. Контрольні питання з навчальної дисципліни .....                                                         | 19 |
| 6. Список рекомендованих джерел до вивчення навчальної<br>дисципліни .....                                  | 23 |
| 7. Методи навчання та система контролю знань .....                                                          | 35 |

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модернізація системи вищої освіти в Україні як імператив освітньої політики Української держави на сучасному етапі передбачає активізацію участі всіх суб'єктів освітньої діяльності в організації та здійсненні наукових досліджень. У Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної і виробничої діяльності в системі вищої освіти (ст. 65 п. 1). Суб'єктами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є насамперед науково-педагогічні працівники, а також особи, які навчаються у вищих навчальних закладах.

Як засвідчує досвід, широкий вибір форм організації науково-дослідної роботи студентів має велике значення для створення у вищому навчальному закладі атмосфери творчості. Залучення студентів до наукових досліджень сприяє активізації їх розумової діяльності, самовдосконаленню і самореалізації.

Вивчення студентами курсу «Методологія юридичних наук», методології наукової праці створює перспективу розширення й поглиблення ними власного досвіду дослідницької роботи від найпростіших її форм (підготовка виступу на семінарському занятті, рефератів з конкретної дисципліни тощо) до виконання кваліфікаційних робіт та підготовки наукових публікацій.

**Мета навчальної дисципліни** – надання студентам достатнього обсягу знань та практичних навичок, необхідних для написання різних наукових праць та постійного здійснення наукової роботи.

**Задачі навчальної дисципліни:** розкрити методологію юридичної науки; надати знання з методології та методів наукових досліджень у галузі права; сформувати у студентів цілісну систему знань про наукові дослідження, особливості їх проведення; надати практичні навички для самостійного використання та застосування методів наукових досліджень, одержання теоретичних знань, умінь та практичних навичок при написанні різних видів наукової роботи у галузі права.

**Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни:** «Основи

римського приватного права», «Речове право», «Цивільне право, частина 1, 2», «Право інтелектуальної власності».

**Предмет навчальної дисципліни** – положення відповідно до структури курсу, що складається з декількох частин.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв’язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

### **Очікувані результати навчання.**

РН01. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН02. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

РН03. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН04. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

РН06. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН07. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

РН08. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН09. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

РН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права.

РН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

РН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

РН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

РН15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

РН16. Брати продуктивну участь у розробці проектів норматив-

но-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

РН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

**Вимоги до знань і умінь:**

*а) знати:* особливості наукового дослідження в галузі права та їх види; методологію проведення наукових досліджень у галузі права; методику як вчення про особливості застосування окремого методу чи системи методів; основи та завдання методології та організації проведення наукового дослідження в галузі права; основні етапи проведення науково-дослідної роботи; сутність результатів наукових досліджень за обраним напрямом; роль і значення опрацювання інформаційних джерел; методологічні принципи та методи правового дослідження; методологічну основу дослідження як вихідне положення, на якому базується наукове дослідження; основні функції методології; механізм впровадження наукових результатів дослідження.

*б) уміти:* осмислювати актуальність і значення власного наукового дослідження для розвитку науки; формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження; підбирати комплекс оптимальних методів для реалізації мети дослідження; опрацьовувати одержані результати; фахово відобразити результати наукових досліджень у різних видах наукових робіт; застосовувати відповідні методи для обробки результатів дослідження; розуміти предметну область, мати достатню компетентність у виборі методів наукових досліджень, передбаченні їх наукової новизни та практичного значення; аналізувати, оцінювати та вирішувати сучасні наукові практичні проблеми, поглиблено розуміти правові питання за обраним напрямом; самостійно організовувати і проводити науково-дослідну діяльність за обраним напрямом; самостійно здійснювати наукове тлумачення результатів наукових досліджень за обраним напрямом; самостійно здійснювати аналіз, збирання інформації та опрацювання інформаційних джерел; самостійно на високому фаховому рівні виконувати оригінальні наукові дослідження з правової проблематики.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС). Форми контролю – поточний контроль, підсумковий контроль: залік.

## ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Найменування показників                                                                                                                                                      | Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти                                                                                 | Характеристика навчальної дисципліни      |                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------------|
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <i>денна форма навчання</i>               | <i>заочна форма навчання</i> |
| Загальна кількість: кредитів – <b>3</b><br><br>годин – <b>90</b><br><br>залікових модулів – <b>2</b><br><br>змістових модулів – <b>2</b><br><br>ІНДЗ – <b>не передбачено</b> | Галузь знань<br><b>08 Право</b><br><br>Спеціальність<br><b>081 «Правознавство»</b><br><br>Рівень вищої освіти:<br><b>другий (магістерський)</b> | Нормативна                                |                              |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <i><b>Рік підготовки:</b></i>             |                              |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <b>5-й</b>                                | <b>6-й</b>                   |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <i><b>Семестр</b></i>                     |                              |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <b>9-й</b>                                | <b>1-й</b>                   |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <i><b>Лекції</b></i>                      |                              |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <b>20 год.</b>                            | <b>6 год.</b>                |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <i><b>Практичні, семінарські</b></i>      |                              |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <b>16 год.</b>                            | <b>2 год.</b>                |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <i><b>Лабораторні</b></i>                 |                              |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | –                                         | –                            |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <i><b>Самостійна робота</b></i>           |                              |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | <b>54 год.</b>                            | <b>82 год.</b>               |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | у т.ч. ІНДЗ*: - год.                      |                              |
|                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                 | Форма підсумкового контролю: <b>залік</b> |                              |



# ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

## Денна форма

| Назви тем                                                                              | Кількість годин |              |      |     |     |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|------|-----|-----|----|
|                                                                                        | Денна форма     |              |      |     |     |    |
|                                                                                        | Усього          | у тому числі |      |     |     |    |
| л                                                                                      |                 | п            | лаб. | інд | срс |    |
| Змістовний модуль 1. Основи методології наукових досліджень у галузі права             |                 |              |      |     |     |    |
| Тема 1. Сутність та особливості наукової діяльності в галузі права                     | 10              | 2            | 2    | -   | -   | 6  |
| Тема 2. Загальна характеристика методології юридичних наук: поняття, сутність, функції | 10              | 2            | 2    | -   | -   | 6  |
| Тема 3. Класифікація методів пізнання                                                  | 8               | 2            | -    | -   | -   | 6  |
| Тема 4. Загальнофілософські методи пізнання                                            | 8               | 2            | 2    | -   | -   | 4  |
| Тема 5. Загальнонаукові методи дослідження                                             | 4               | 2            | 2    | -   | -   | 4  |
| Контрольне тестування за змістовним модулем I                                          | 6               | -            | -    | -   | -   | 6  |
| Змістовний модуль 2. Системний підхід до побудови методології наукових досліджень      |                 |              |      |     |     |    |
| Тема 6. Методи емпіричного дослідження                                                 | 6               | 2            | -    | -   | -   | 4  |
| Тема 7.Методи теоретичного пізнання                                                    | 6               | 2            | -    | -   | -   | 4  |
| Тема 8. Загальнологічні методи дослідження                                             | 8               | 2            | 2    | -   | -   | 4  |
| Тема 9. Приватно-наукові методи дослідження                                            | 6               | -            | 2    |     | -   | 4  |
| Тема 10. Технологія наукових досліджень                                                | 4               | -            | -    | -   | -   | 4  |
| Тема 11. Методологія наукового пізнання                                                | 4               | -            | -    | -   | -   | 4  |
| Контрольне тестування за змістовним модулем II                                         | 6               | -            | -    | -   | -   | 6  |
| Усього годин                                                                           | 90              | 16           | 12   | -   | -   | 62 |
| ІНДЗ                                                                                   | -               | -            | -    | -   | -   | -  |

## Заочна форма

| Назви тем                                                                              | Кількість годин |              |      |     |     |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|------|-----|-----|----|
|                                                                                        | Заочна форма    |              |      |     |     |    |
|                                                                                        | Усього          | у тому числі |      |     |     |    |
| л                                                                                      |                 | п            | лаб. | інд | срс |    |
| Змістовний модуль 1. Основи методології наукових досліджень у галузі права             |                 |              |      |     |     |    |
| Тема 1. Сутність та особливості наукової діяльності в галузі права                     | 8               | 2            | -    | -   | -   | 6  |
| Тема 2. Загальна характеристика методології юридичних наук: поняття, сутність, функції | 8               | 2            | -    | -   | -   | 6  |
| Тема 3. Класифікація методів пізнання                                                  | 10              | -            | 2    |     |     | 8  |
| Тема 4. Загальнофілософські методи пізнання                                            | 6               | -            | -    |     |     | 6  |
| Тема 5. Загальнонаукові методи дослідження                                             | 6               | -            | -    |     |     | 6  |
| Контрольне тестування за змістовним модулем І                                          | 6               | -            | -    | -   | -   | 6  |
| Змістовний модуль 2. Системний підхід до побудови методології наукових досліджень      |                 |              |      |     |     |    |
| Тема 6. Методи емпіричного дослідження                                                 | 8               | 2            | -    | -   | -   | 6  |
| Тема 7. Методи теоретичного пізнання                                                   | 8               | 2            | -    | -   | -   | 6  |
| Тема 8. Загальнологічні методи дослідження                                             | 6               | -            | -    | -   | -   | 6  |
| Тема 9. Приватно-наукові методи дослідження                                            | 6               | -            | -    |     |     | 6  |
| Тема 10. Технологія наукових досліджень                                                | 6               | -            | --   |     |     | 6  |
| Тема 11. Методологія наукового пізнання                                                | 6               | -            |      |     |     | 6  |
| Контрольне тестування за змістовним модулем ІІ                                         | 6               | -            | -    | -   | -   | 6  |
| Усього годин                                                                           | 90              | 8            | 2    | -   | -   | 80 |
| ІНДЗ                                                                                   | -               | -            | -    | -   | -   | -  |
| Усього годин                                                                           | 90              | 8            | 2    | -   | -   | 80 |

# **ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

## **Змістовий модуль 1 ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ПРАВА**

### **Тема 1. Сутність та особливості наукової діяльності у галузі права**

#### ***Лекція (2 години)***

Мета і завдання навчальної дисципліни. Наука. Поняття і цілі науки. Визначення місця кожної науки в загальній системі наукових знань, зв'язок усіх наук. Система наукових знань (теорія, закони, гіпотези, поняття, наукові методи). Теоретичні та методологічні принципи науки.

Загальна характеристика процесу наукового пізнання. Поняття, мета, особливості науково-дослідної роботи. Предмет і сутність наукової діяльності. Суб'єкти наукової діяльності. Наукове дослідження та його характеристика. Ефективність наукових досліджень.

#### ***Семінарське заняття (2 години)***

##### ***I. Розгляд теоретичних питань***

1. Розкрийте сутність наукової діяльності в галузі права.
2. ержавна політика України з наукової діяльності.
3. Особливості наукової діяльності в галузі права.
4. Наука. Поняття і цілі науки.
5. Визначення місця кожної науки в загальній системі наукових знань, зв'язок усіх наук.
6. Предмет і сутність наукової діяльності. Принципи наукової праці.
7. Суб'єкти наукової діяльності.
8. Система наукових знань (теорія, закони, гіпотези, поняття, наукові методи).
9. Теоретичні та методологічні принципи науки.

##### ***II. Письмові завдання***

Розпочніть роботу із впорядкування словника термінів і основних

понять з курсу дисципліни. Ведіть словник упродовж усього періоду вивчення курсу.

Ознайомтеся із наявною в бібліотеці літературою з курсу. Ознайомтеся із електронними джерелами інформації наявними у доступі.

Ознайомтеся із нормативно-правовими актами підготовки наукових та науково-педагогічних працівників.

Впорядкуйте перелік нормативно-правових джерел, що регламентують наукову діяльність в Україні. Заготуйте друковані (електронні) версії зазначених документів.

### ***Завдання для самостійної роботи (6 годин)***

Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні. Принципи наукової праці. Нормативно-правова база підготовки наукових та науково-педагогічних працівників.

## **Тема 2. Загальна характеристика методології юридичних наук: поняття, сутність, функції**

### ***Лекція (2 години)***

Методологія наукового дослідження в галузі права: поняття, функції і структура. Рівні методології і принципи її реалізації. Фундаментальна або філософська методологія. Загальнонаукова методологія. Конкретнонаукова методологія.

### ***Семінарське заняття (2 години)***

#### ***I. Розгляд теоретичних питань***

1. Методологія наукового дослідження в галузі права: поняття, функції і структура.
2. Фундаментальна або філософська методологія.
3. Загальнонаукова методологія.
4. Конкретнонаукова методологія.
5. Видатні вчені, які займалися осмисленням методів наукового пізнання та розробкою методології.
6. Методологічна основа дослідження як основне, вихідне положення, на якому базується наукове дослідження.
7. Сутнісні риси методології юридичних наук.

#### ***II. Перевірка знань студентів у формі тестування***

### ***Завдання для самостійної роботи (6 годин)***

Видатні вчені, які займалися осмисленням методів наукового пізнання та розробкою методології. Методологічна основа дослідження як основне, вихідне положення, на якому базується наукове дослідження. Сутнісні риси методології юридичних наук.

## **Тема 3. Класифікація методів пізнання**

### ***Лекція (2 години)***

Класифікація методів пізнання. Методи, що застосовуються на теоретичному та емпіричному рівнях досліджень. Застосування логічних законів і правил. Вибір конкретних методів дослідження.

### ***Завдання для самостійної роботи (6 годин)***

Класифікація методів. Методи, що застосовуються на теоретичному та емпіричному рівнях досліджень. Застосування логічних законів і правил. Вибір конкретних методів дослідження.

## **Тема 4. Загальнофілософські методи пізнання**

### ***Лекція (2 години)***

Роль філософії у науковому пізнанні та її функції (інтегративна, критична функція). Позитивізм. Метафізичний метод. Діалектичний метод.

### ***Семінарське заняття (2 години)***

#### ***I. Розгляд теоретичних питань***

1. Метафізичний метод. Діалектичний метод.
2. Принцип історизму (розвитку).
3. Принцип єдності логічного та історичного.
4. Принцип діалектичної суперечливості.
5. Принцип об'єктивності, принцип системності.
6. Принцип всебічності.
7. Принцип детермінізму.
8. Принцип сходження від абстрактного до конкретного.

#### ***II. Перевірка знань студентів у формі тестування.***

### ***Завдання для самостійної роботи (4 години)***

Діалектичні принципи: принцип історизму (розвитку), принцип єдності логічного та історичного, принцип діалектичної суперечливості, принцип об'єктивності, принцип системності, принцип всебічності, принцип детермінізму, принцип сходження від абстрактного до конкретного.

## **Тема 5. Загальнонаукові методи дослідження**

### ***Лекція (2 години)***

Загальна характеристика методів емпіричного дослідження. Загальна характеристика методів теоретичного пізнання. Характеристика загальнологічних методів дослідження.

### ***Семінарське заняття (2 години)***

#### ***I. Розгляд теоретичних питань***

1. Надати загальну характеристику методів емпіричного дослідження.
2. Надати загальну характеристику методів теоретичного пізнання.
3. Надати загальну характеристику методів загальнологічних методів дослідження.

#### ***II. Перевірка знань студентів у формі тестування.***

### ***Завдання для самостійної роботи (4 години)***

Скласти порівняльну таблицю методів теоретичного пізнання та загальнологічних методів.

## **Змістовий модуль 2**

### **СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

#### **Тема 6. Методи емпіричного дослідження**

##### ***Лекція (2 години)***

Спостереження. Порівняння. Експеримент. Опитування. Тестування. Метод експертних оцінок. Кореляційний аналіз. Факторний аналіз. Контент-аналіз. Вимірювання. Опис.

##### ***Завдання для самостійної роботи (4 години)***

Надати характеристику спостереження як методу емпіричного дослідження. Надати характеристику порівняння як методу емпіричного дослідження. Надати характеристику експерименту як методу емпіричного дослідження. Надати характеристику опитуванню та тестуванню. Метод експертних оцінок. Кореляційний аналіз. Опис. Факторний аналіз. Контент-аналіз. Вимірювання.

#### **Тема 7. Методи теоретичного пізнання**

##### ***Лекція (2 години)***

Формалізація. Аксиоматичний метод. Гіпотетичний метод. Метод сходження від абстрактного до конкретного.

##### ***Завдання для самостійної роботи (4 години)***

Формалізація. Аксиоматичний метод. Гіпотетичний метод. Метод сходження від абстрактного до конкретного.

#### **Тема 8. Загальнологічні методи дослідження**

##### ***Лекція (2 години)***

Аналіз. Синтез. Абстрагування. Ідеалізація. Узагальнення. Індукція. Дедукція.

## **Семінарське заняття (2 години)**

### *I. Розгляд теоретичних питань*

1. Аналіз. Синтез.
2. Абстрагування. Ідеалізація.
3. Узагальнення.
4. Індукція. Дедукція.
5. Аналогія. Моделювання.
6. Системний підхід.
7. Вірогіднісні (статистичні) методи.

### *II. Перевірка знань студентів у формі тестування.*

### **Завдання для самостійної роботи (4 години)**

Аналогія. Моделювання. Системний підхід. Вірогіднісні (статистичні) методи.

## **Тема 9. Приватно-наукові методи дослідження**

### **Семінарське заняття (2 години)**

#### *I. Розгляд теоретичних питань*

1. Формально-догматичний (юридико-технічний) метод.
2. Соціологічний метод.
3. Порівняльно-правовий метод.
4. Метод правового моделювання.
5. Статистичні методи.

### **Завдання для самостійної роботи (4 години):**

1. Побудувати порівняльну таблицю приватно-наукових методів дослідження

## **Тема 10. Технологія наукових досліджень**

### **Завдання для самостійної роботи (4 години)**

1. Особливості наукового дослідження в галузі права. Наукове дослідження та його мета. Види наукових досліджень.
2. Загальна характеристика процесів наукового дослідження. Принципи



пи організації наукової праці. Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень. Бібліографічний апарат наукових досліджень.

3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень у галузі права. Інформаційний пошук та аналіз результатів, отриманих іншими науковцями
4. Наукова інформація. Огляд та аналіз літератури як основне джерело отримання інформації. Процедура систематизації наукової літератури при її огляді й аналізі. Основні завдання огляду літератури.
5. Інтелектуальна власність як результат інтелектуальної, творчої діяльності. Зміст права інтелектуальної власності.
6. Суб'єкти права інтелектуальної власності та їх види. Об'єкти права інтелектуальної власності: поняття та види.
7. Загальна характеристика майнових прав інтелектуальної власності. Поняття авторського права. Об'єктивне та суб'єктивне авторське право. Об'єкти авторського права та їх види. Умови надання охорони об'єктам авторського права. Об'єкти, на які не поширюється авторське право.
8. Суб'єкти авторського права та їх класифікація. Права інтелектуальної власності, що належать автору та його спадкоємцям.

## **Тема 11. Методологія наукового пізнання**

### ***Завдання для самостійної роботи (4 години)***

1. Джерела наукової інформації та їх використання у науковій роботі. Аналіз результатів, отриманих іншими науковцями.
2. Факти, їх узагальнення та систематизація.
3. Основні рівні наукового пізнання. Етапи написання наукової праці: формулювання задуму; відбір і підготовка матеріалів; групування матеріалу; опрацювання рукопису; перевірка правильності його оформлення; літературна правка. Редагування праці.
4. Етапи проведення наукової дослідження. Формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези. Актуальність і наукова новизна дослідження. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження. Вибір методів наукового дослідження. Обробка даних дослідження та оформлення результатів.

5. Форми впровадження результатів наукових досліджень у галузі права. Загальна характеристика наукових результатів. Основні форми впровадження результатів наукових досліджень: наукова публікація, стаття, наукова монографія, наукове повідомлення (тези виступу, доповіді).
6. Наукове видання: поняття та його групи: науково-дослідні (монографія, автореферат дисертації, препринт, тези доповідей, матеріали наукової конференції, збірник наукових праць) та джерелознавчі (документальні) наукові видання.
7. Наукові неперіодичні видання: книга, брошура. Науковий журнал: поняття і види (науково-теоретичні, науково-практичні та науково-методичні журнали).

## **КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

1. Наука. Поняття і цілі науки. Предмет науки. Основні функції науки.
2. Поняття та види юридичних наук. Юридичні науки в системі наук.
3. Предмет та основні завдання юридичної науки.
4. Визначення місця кожної науки в загальній системі наукових знань, зв'язок усіх наук.
5. Система наукових знань (теорія, закони, гіпотези, поняття, наукові методи).
6. Теоретичні та методологічні принципи науки.
7. Предмет і сутність наукової діяльності.
8. Суб'єкти наукової діяльності.
9. Наукове дослідження та його характеристика. Ефективність наукових досліджень.
10. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні. Принципи наукової праці.
11. Методологія наукового дослідження в галузі права: поняття, функції і структура.
12. Методи наукового дослідження в галузі права: поняття та функції.
13. Розмежування понять «методологія», «метод», «методика» наукового дослідження.
14. Фундаментальна методологія.
15. Філософська методологія
16. Загальнонаукова методологія.
17. Конкретнонаукова методологія.
18. Видатні вчені, які займалися осмисленням методів наукового пізнання та розробкою методології.
19. Методологічна основа дослідження як основне, вихідне положення, на якому базується наукове дослідження.
20. Сутнісні риси методології юридичних наук.
21. Класифікація методів пізнання.
22. Методи, що застосовуються на теоретичному та емпіричному рівнях досліджень.

23. Застосування логічних законів і правил.
24. Метафізичний метод.
25. Діалектичний метод.
26. Діалектичні принципи: принцип історизму (розвитку).
27. Діалектичні принципи: принцип єдності логічного та історичного.
28. Діалектичні принципи: принцип діалектичної суперечливості.
29. Діалектичні принципи: принцип об'єктивності.
30. Діалектичні принципи: принцип системності.
31. Діалектичні принципи: принцип всебічності.
32. Діалектичні принципи: принцип детермінізму.
33. Діалектичні принципи: принцип сходження від абстрактного до конкретного.
34. Загальна характеристика методів емпіричного дослідження: Спостереження. Порівняння. Експеримент.
35. Загальна характеристика методів емпіричного дослідження: Опитування. Тестування.
36. Загальна характеристика методів емпіричного дослідження: метод експертних оцінок.
37. Загальна характеристика методів емпіричного дослідження: Кореляційний аналіз. Факторний аналіз.
38. Загальна характеристика методів емпіричного дослідження: Контент-аналіз. Вимірювання.
39. Загальна характеристика методів теоретичного пізнання: Формалізація.
40. Загальна характеристика методів теоретичного пізнання: аксіоматичний метод.
41. Загальна характеристика методів теоретичного пізнання: гіпотетичний метод.
42. Загальна характеристика методів теоретичного пізнання: метод сходження від абстрактного до конкретного.
43. Характеристика загальнологічних методів дослідження: аналіз. Синтез.
44. Характеристика загальнологічних методів дослідження: Абстрагування. Ідеалізація. Узагальнення.

45. Характеристика загальнологічних методів дослідження: Індукція. Дедукція. Аналогія.
46. Характеристика загальнологічних методів дослідження: Моделювання. Системний підхід.
47. Характеристика загальнологічних методів дослідження: вірогіднісні (статистичні) методи .
48. Характеристика приватно-наукових методів дослідження: формально-догматичний (юридико-технічний) метод.
49. Характеристика приватно-наукових методів дослідження: соціологічний метод.
50. Характеристика приватно-наукових методів дослідження: порівняльно-правовий метод.
51. Характеристика приватно-наукових методів дослідження: метод правового моделювання.
52. Характеристика приватно-наукових методів дослідження: статистичні методи.
53. Особливості наукового дослідження в галузі права.
54. Наукове дослідження та його мета. Види наукових досліджень.
55. Інтелектуальна власність як результат інтелектуальної, творчої діяльності. Зміст права інтелектуальної власності.
56. Суб'єкти права інтелектуальної власності та їх види.
57. Об'єкти права інтелектуальної власності: поняття та види.
58. Загальна характеристика майнових прав інтелектуальної власності.
59. Поняття авторського права.
60. Об'єктивне та суб'єктивне авторське право.
61. Об'єкти авторського права та їх види.
62. Умови надання охорони об'єктам авторського права.
63. Об'єкти, на які не поширюється авторське право.
64. Суб'єкти авторського права та їх класифікація.
65. Права інтелектуальної власності, що належать автору та його спадкоємцям.
66. Джерела наукової інформації та їх використання у науковій роботі.
67. Етапи проведення наукової дослідження.

- 68. Форми відображення результатів наукового дослідження.
- 69. Юридична герменевтика.
- 70. Правила аргументації.
- 71. Поняття «методика» і «робоча методика».
- 72. Факти, їх узагальнення та систематизація.
- 73. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження.
- 74. Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень.
- 75. Принципи організації наукової праці.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

### Основна література

1. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: підручник. Вид. 4-те, вип. та доп. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 552 с.
2. Апель К.-О. Дискурсивна етика: політика і право. Київ: Укр. філос. фонд, 1999. 74 с.
3. Апель К.-О. Трансформація філософії. Москва, 2001. 344 с.
4. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: навч. посібник. 2-е вид., змін. і доп. Київ: Стислос, 2004. 277 с.
5. Балинська О.М. Правова комунікація: вербальнобіхевіористський підхід: монографія. Львів: ПАІС, 2008. 212 с.
6. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права: навч. посібник. Вид. 2-е, перероб. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 416 с.
7. Балинська Семіотика права: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с.
8. Бандура О.О. Єдність цінностей та істини у праві. Київ: НАВСУ, 2000. 200 с.
9. Бачинін В., Панов М. Філософія права: підручник. Київ: Ін Юре, 2002. 472 с.
10. Бехруз Х. Исламские традиции права: монография. Одесса: Юрид. лит-ра, 2006. 294 с.
11. Бехруз Х. Основы цивилизационного подхода в сравнительном правоведении. Одесса: Фенікс, 2007. 64с.
12. Введение в гибридные исследования (hybrid/mixed studies). URL: <http://migo.stedu.ru/gibrid.ppt>.
13. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico Philosophicus. Філософські дослідження. Київ: Основи, 1995. 312 с.
14. Власов Ю.Л. Проблеми тлумачення норм права: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 160 с.
15. Возняк Т.С. Тексти та переклади: семантичний простір мови. Одвічні питання. Мартін Гайдеггер. Ганс Георг Гадамер. Габріель Марсель. Харків: Фоліо, 1998. 666 с.
16. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. Київ: Юніверс, 2001. 282 с.

17. Гадамер Г.-Г. Истина і метод: у 2-х т. Т. 1: Герменевтика I: Основи філософської герменевтики. Київ: Юніверс, 2000. 464 с.; Т. 2: Герменевтика II: доповнення. Київ: Юніверс, 2000. 478 с.
18. Гайдегер М. Буття в околі речей. Тексти та переклади. Харків: Фоліо, 1998. С. 332-345.
19. Гайдегер М. Дорогою до мови. Пер. з нім. В. Кам'яця. Львів: Літопис, 2007. 232 с.
20. Гарасимів Т.З. Девіантна поведінка особистості: філософсько-правовий вимір: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 524 с.
21. Гарасимів Т.З. Природні та соціальні детермінанти формування девіантної поведінки людини: філософськоправовий вимір: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 420 с.
22. Гарасимів Т.З. Філософема девіантної поведінки: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 356 с.
23. Гвоздік О. І. Онтологія розуму та раціональність філософського світогляду. Філософські проблеми гуманітарних наук. 2006. № 8–9. С. 134–141.
24. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії права, або Природне право і державознавство. Київ: Юніверс, 2000. 330 с.
25. Гижа А.В. Интерпретация и смысл (структура понимания гуманитарного текста): монографія. Харьков: Коллегиум, 2005. 404 с.
26. Гіда Є.О. Праксеологічна сутність правопорядку. Юридичний часопис. № 1(1). 2011. С. 126-135.
27. Гірц К. Интерпретация культур: Вибрані есе. Київ: Дух і Літера, 2001. 542 с. 25
28. Гребеньков Г.В. Человек в правовом бытии: введение в правовую персоналогию: монографія. Донецк: ДЮИ МВД Украины, 2013. 540 с.
29. Гришук В.К. Соціальна відповідальність: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 152 с.
30. Гришук В.К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: монографія. Хмельницький: Хмельницький ун-т управління та права, 2012. 736 с.
31. Грязин И.Н. Методология права: Общие проблемы и отраслевые особенности. Москва: Tartuski gosudarstvennyi universitet, 1988. 284 с.
32. Гураленко Н.А. Стилi юридичного мислення: компаративістський



- підхід. Порівняльно-аналітичне право. 2013. № 3-2. С. 359-363.
33. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии: В 2 кн. Кн. I: Общее введение в чистую феноменологию. Москва: Дом интеллектуальной книги, 1999. 336 с.
  34. Гуссерль Э. Философия как строгая наука. URL: <http://sophia.nau.edu.ua/2010-07-29-11-48-45/2010-07-29-11-55-07/72-2010-07-31-08-38-26>.
  35. Гьосле В. Практична філософія у сучасному світі. Київ: Лібра, 2003. 248 с.
  36. Гьофе О. Розум і право. Складові інтеркультурного правового дискурсу. Київ: Альтерпрес, 2003. 263 с.
  37. Гьофе О. Справедливість і субсидіарність. Київ: Альтерпрес, 2004. 144 с.
  38. Декарт Р. Метафізичні розмисли; пер. з франц. З. Борисюк. Київ: Юніверс, 2000. 304 с.
  39. Дельеж Р. Нариси з історії антропології: Школи, автори, теорії / Пер. з фр. Є. Марічева. Київ: Вид. дім «КиєвоМогилянська академія», 2008. 287 с.
  40. Денисенко А.В. Інша апологетика, або Яким має бути сучасний захист християнської віри сьогодні. Практична філософія. 2015. № 4 (58). С. 101-109. 26
  41. Денисенко І. Сучасна теорія конфлікту: проблеми експлікації, демаркації, класифікації. Український соціум. 2013. № 3 (46). С. 32-43.
  42. Деріда Ж. Структура, знак і гра в дискурсі наук про людину. Письмо та відмінність. Київ: Основи, 2004. 602 с.
  43. Джемс У. Что такое прагматизм? URL: <http://sophia.nau.edu.ua/2010-07-29-11-48-45/2010-07-29-11-55-07/74-2010-07-31-08-46-46>.
  44. Джу́жа О.М., Орлов Ю.Ю., Калюжний Р.А. Щодо можливості вивчення правових явищ з позицій синергетики. Право і суспільство. Дніпропетровськ, 2009. Вип. 2. С. 3-12.
  45. Ділі Дж. Основи семіотики; перекл. з англ. та наук. ред. А. Карась. 2-е вид. Львів: Арсенал, 2000. 232 с.
  46. Дудаш Т. Деякі герменевтичні поняття у теоретичній та практичній юриспруденції. Теорія держави і права: URL: <http://vuzlib.com/content/category/105/105/112/47>

47. Дудаш Т. Праворозуміння крізь призму герменевтики. Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України. Редкол.: Рабінович П.М. (гол. ред.) та ін. Серія 1. Дослідження та реферати. Вип. 22. Львів: Край, 2010. 248 с.
48. Дудченко В.В. Традиція правового розвитку: плюралізм правових вчень. Одеса: Юридична література, 2006. 302 с.
49. Дудченко В.В., Аракелян М.Р., Завальнюк В.В. Герменевтика права: розвиток юриспруденції: навчальний посібник. Київ: Фенікс, 2014. 184 с.
50. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. Київ: Юніверс, 2002. 423 с.
51. Єрмоленко В. Об'єкт у структурі правовідносин. Юридична Україна. 2004. № 1. С. 11-15.
52. Жаровська І. М., Ортинська Н. В., Шай Р.Я. Правова глобалізація: монографія. Львів, 2016. 188 с. 27
53. Жаровська І. М., Ортинська Н. В., Парута О. В., Ярмол Л. В. Правова соціалізація: монографія. Львів, 2015. 252 с.
54. Иеринг Р. Цель в праве. Т. 1. Под ред.: В.Р. Лицкой; Пер.: Н.Ф. Дерюжинский, Н.В. Муравьев. Санкт-Петербург: Изд. Н.В. Муравьева, 1881. 425 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/759461/>
55. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. Москва, 2000. 320 с.
56. Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
57. Карась А.Ф. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і неокласичних інтерпретаціях: монографія. Київ; Львів, 2003. 520 с.
58. Кедров Б.М. Единство диалектики, логики и теории познания. Изд. 2-е. Москва: Комкнига, 2006. 296 с.
59. Кельзен Г. Чисте правознавство. З додатком: Проблема справедливості; пер. з нім. О. Мокровольського. Київ: Юніверс, 2004. 496 с.
60. Кельман М.С. Методологічні проблеми теорії держави і права: курс лекцій. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 124 с.
61. Керимов Д.А. Методология права. Предмет, функции, проблемы вафилософии права. Москва: Аванта+, 2000. 560 с.
62. Козловський А.А. Право як пізнання: вступ до гносеології права. Чернівці: Рута, 1999. 295 с.

63. Козюбра М.І. Методологія правознавства і методологія права: співвідношення понять та їх особливості. Право України. 2014. № 1. С. 22-32.
64. Костицький М.В. Логіка як методологія наукового пізнання. Філософські та методологічні проблеми права. 2014. № 1 С. 3-13.
65. Кравченко А. Міфологічне та релігійне світовідчуття в осмисленні права. Філософські обрії. № 21. 2009. С. 186-195. 69.
66. Литвинов О.М. Право як феномен культури: спроба філософського осмислення: монографія. Луганськ: Янтар, 2014. 800 с.
67. Малишев Б. Деякі аспекти методологічних особливостей загальної теорії права і філософії права. Право і громадянське суспільство. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-2-2013/item/94-deiaki-aspekty-metodolohichnykh-osoblyvosteizahalnoi-teorii-prava-i-filosofii-prava-malyshev-b-v> 77.
68. Малишев Б. Правові явища зі сфери належного та зі сфери сущого (теоретико-правовий аналіз). Право і громадянське суспільство. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-3-2013/item/103-pravovi-iavyscha-zi-sfery-nalezhnoho-ta-zisfery-sushchoho-teoretyko-pravovyi-analiz-malyshev-b-v> 29
69. Опанасенко В. Методологія цивілізаційного підходу в дослідженні тіньової економіки. Стратегія економічного розвитку України. 2013. № 32. С. 253- 259.
70. Павлишин О.В. Правова реальність як знакова система: монографія. Харків: Право, 2017. 336 с.
71. Павлишин О. Семіотичний аналіз права в контексті праксеологічних досліджень. Філософські та методологічні проблеми права. № 1. 2011. С. 48-56.
72. Павлишин О. Теоретичні витоки, предмет і структура семіотики прав. Філософські та методологічні проблеми права. № 2.2011. С. 44-51.
73. Рабінович С.П. Природно-правові підходи в юридичному регулюванні: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 576 с.
74. Рассел Б. История западной философии. В двух книгах. Книга 1. История западной философии и её связи с политическими и социальными условиями от античности до наших дней. Москва: Миф, 1993. 512 с.
75. Ротань В.Г., Самсін І.Л., Ярема А.Г. та ін. Новітнє вчення про

- тлумачення правових актів: навч. посібник; відп. ред. В.Г. Ротань. Харків: Право, 2013. 752 с.
76. Рорті Р. Прагматизм і філософія. Після філософії: кінець чи трансформація?; упоряд. К. Байнес. Київ: Четверта хвиля, 2000. С. 24-66.
  77. Сайфуліна Ю.В. Феноменологічний підхід щодо розуміння права. Право і суспільство. № 1. 2012. С. 40–44.
  78. Святошнюк А. Л. Щодо порівняльного методу у методології юридичної науки. Правова держава. № 40. 2020.
  79. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с. 110.
  80. Сливка С.С. Дорожня мапа правової методології науковця. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 837. С. 339-344.
  81. Сливка С.С. Позитивістські концепти: філософськоправовий аналіз. Львів: ЛьвДУВС, 2006. 160 с.
  82. Сливка С.С., Гарасимів Т.З., Романова А.С., Чорнобай О.Л. Предметна першість у юридичній науці: монографія. Львів: Ліга-прес, 2015. 360 с.
  83. Стовба О.В. Право і час: монографія. Харків: Тім Пабліш Груп, 2016. 368 с.
  84. Тимошина Е.В. История и методология юридической науки: лекции. Український діловий інформаційний каталог: URL: <http://udik.com.ua/books/book-1816/>.
  85. Філософія: навч. посіб. [за ред. М.П. Гетьманчука]. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 343 с.
  86. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. Москва: Полиграфиздат, 2010. 588 с.
  87. Фуллер Л. Анатомія права; пер. з англ. Н. Комарової. Київ: Сфера, 1999. 144 с. 33 135. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. Санкт-Петербург, 2000. 286 с.
  88. Циппеліус Р. Юридична методологія. Чернівці: Рута, 2003. 184 с.
  89. Честнов И.Л. Постклассическая теория права. СанктПетербург: Изд-кий Дом «Алеф-Пресс», 2012. 650 с.
  90. Шутак І. Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна. Вісник Національної академії правових наук України. 2013. № 3 (74). С. 81-86.

91. Шпенглер О. Закат Европы. Т. 1. Образ и действительность. Москва: Мысль, 1993. 667 с.

### Додаткова література

1. Балинська О.М. Семіотика права як філософсько- правова парадигма: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2013. 23 с.
2. Бачинський Т.В. Формування основ правового світогляду та правової культури шкільної молоді (філософсько-правовий вимір): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2013. 18 с.
3. Боднар С.Б. Рівність як категорія філософії права: автореф. Дис. На здобуття наук. ступеня канд. юрид. Наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2009. 21 с.
4. Боднарчук М.М. Свобода і відповідальність у правоохоронній діяльності: філософсько-правовий аналіз: автореф. Дис. На здобуття наук. ступеня канд. юрид. Ннаук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2015. 17 с.
5. Бокало Н.І. Формування і розвиток ідеї рівності в праві: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. канд. юрид. Наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2014. 18 с.
6. Бортняк А.Ф. Психосеміотика правовідносин: філософськоправовий підхід: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2014. 18 с.
7. Братасюк В.М. Правова реальність як форма прояву інтелектуальної традиції епохи (на матеріалах романогерманської правової сім'ї): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». Київ, 2005. 20 с.
8. Васильчук В.О. Справедливість як категорія права : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2013. 22 с.
9. Ганьба Б.П. Системний підхід та його застосування в дослідженні України як демократичної, соціальної, правової держави: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.01. Харків, 2001. 19 с. 35
10. Гелеш А.І. Формування та розвиток ідеї гуманізму в права: філософсько-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня

- канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2016. 16 с.
11. Гончаров В.В. Офіційне тлумачення юридичних норм як засіб встановлення і трансформації їх змісту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Львів, 2012. 18 с.
  12. Горецька Х. В. Правова соціалізація: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2013. 20 с.
  13. Дамірлі М. А. Предметна сфера історико-правового пізнання: традиції й оновлення (епістемологічний аналіз) : автореф. дис доктора юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2005. С. 18.
  14. Добош З.А. Конвергенція справедливості і права: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2012. 20 с.
  15. Дудаш Т.І. Праворозуміння: герменевтичне дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Львів, 2008. 18 с.
  16. Заморська Л.І. Системний підхід у дослідженні правової реальності. Вісник північного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2016. № 7. С. 38–44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc\\_2016\\_7\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2016_7_6)
  17. Калітинський В.М. Сучасні різновиди правових ідеологій: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2016. 18 с.
  18. Козенко Ю.О. Правова поведінка особи: аксіологічно-нормативна детермінація: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2012. 193 с.
  19. Копоть В.О. Концептуальні основи правового реалізму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: спеціальність 12.00.12 «Філософія права». К., 2008. 15 с.
  20. Овчиннікова А.П. Феноменологія правової культури: філософсько-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12. Одеса, 2016. 20 с.

21. Рувін О.Г. Принцип свободи у державотворенні: філософсько-правовий вимір: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2010. 18 с.
22. Сапарова А.О. Запозичення у праві: філософськометодологічні засади: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2015. 18 с.
23. Святошнюк А. Л. Інститут розірвання порушеного договору у цивільному праві України та країн ЄС (порівняльно-правовий аналіз) : дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Одеса, 2015. 218 с.
24. Слюсарчук Х.Т. Бінарна опозиційність лібералізму та комунітаризму як філософсько-правових течій: автореф. 37 дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Львів, 2016. 19 с.
25. Смілик А.С. Свобода і відповідальність як філософськоправові засади формування законослухняності особи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12. Львів, 2016. 18 с.
26. Толстоухов А.В. Творення еко-майбутнього в контексті глобалізації: проблеми керування та перспективи розвитку: Автореф. дис. ... д-ра філософ. наук: 09.00.09. Київ, 2004. 35 с.
27. Цимбалюк М.М. Онтологічні основи теорії правосвідомості: автореф. дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.12 «Філософія права». Київ, 2009.
28. Dubber, Markus D., Legal History As Legal Scholarship: Doctrinalism, Interdisciplinarity, and Critical Analysis of Law (July 13, 2017). Oxford Handbook of Historical Legal Research, 2016. Available at SSRN. URL: <https://ssrn.com/abstract=3002587>
29. Tyler, Tom, Methodology in Legal Research (December 12, 2017). Utrecht Law Review, Vol. 13. No. 1 3. P. 130–141, 2017. Available at SSRN. URL: <https://ssrn.com/abstract=3128268>
30. The Value of Systematic Content Analysis in Legal Research. Maryam Salehijam. International Journal of Law. Volume 3; Issue 5; September 2017. P. 128–130.

### **Нормативна література**

1. Питання навчання студентів та аспірантів, стажування наукових і науково-педагогічних працівників у провідних вищих навчальних закладах та наукових установах за кордоном: постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 411. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/411-2011-%D0%BF>.

2. Про авторське право і суміжні права : закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/print1217856518710949>.
3. Про вищу освіту : закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
4. Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею : постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 р. № 55. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF>.
5. Про встановлення іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених: постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2007 р. № 774-V. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/774-16>.
6. Про гранти Президента України для обдарованої молоді : указ Президента України від 02.08.2000 р. № 945/2000. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/945/2000>.
7. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/143-16>.
8. Про Державну премію України в галузі освіти : указ Президента України від 30.09.2010 р. № 929/2010. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929/2010>.
9. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
10. Про затвердження Положення про порядок призначення академічних стипендій Президента України студентам вищих навчальних закладів та аспірантам: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.1994 р. № 744. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/744-94-%D0%BF>.
11. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
12. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13.12.1991 р. № 1977-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12/page>.
13. Про Премію Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок: постанова Кабінету Міністрів Украї-



- ни від 16.03.2007 р. № 775-V. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/775-16>.
14. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>.
  15. Положення про Національний репозитарій академічних текстів: постанова Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 р. № 541. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=250156682>.
  16. Про державну таємницю : закон України від 21.01.1994 р. № XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/print1217856518710949>.
  17. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
  18. Кодекс України про адміністративні правопорушення : кодекс від 07.12.1984 р. № 8073-X . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

### **Електронні ресурси:**

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України – <http://mon.gov.ua/>
3. Урядовий портал – [www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
4. European Court of Human Rights – <http://www.echr.coe.int/>
5. Голос України – [www.golos.com.ua](http://www.golos.com.ua)
6. Урядовий кур'єр – <http://www.ukurier.gov.ua/>
7. Офіційний вісник України – <http://ovu.com.ua/>
8. Інформаційно-пошукова система МЕГА-НАУ – <http://www.nau.kiev.ua>
9. Інформаційно-правова система ЛІГА:ЗАКОН – [www.ligazakon.ua/](http://www.ligazakon.ua/)
10. Косультатійно-правова система «Інфодиск» – <http://www.infodisk.com.ua>
11. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
12. Наукова бібліотека ОНУ – <http://www.lib.onu.edu.ua>
13. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка – <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
14. Бібліотека юриста – <http://www.lawbook.org.ua>

15. Інтернет-видання «Юриспруденція он-лайн» – <http://www.lawyer.org.ua/>
16. Український юрист. Журнал сучасного правника – <http://www.ukrjurist.com/>
17. Юридична газета Online – <http://www.yur-gazeta.com/>
18. Юридическая практика – <http://www.yurpraktika.com/>
19. Центр навчальної літератури – <http://culonline.com.ua/>
20. Registering a Domain Name – <http://www.nplu.kiev.ua/>

## МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАЬ

У процесі вивчення навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

- словесні: лекції, бесіди, пояснення, обговорення проблемних ситуацій, реферативні доповіді, дискусії;
- наочні: мультимедійні презентації, демонстрації у вигляді роздаткового матеріалу;
- практичні: робота з нормативними актами, навчальною та спеціальною літературою, розв'язування практичних задач, виконання ситуаційних вправ, виконання тестів для самоперевірки.

За характером логіки пізнання застосовуються – аналітичний, індуктивний, дедуктивний методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності – частково-підсумковий, дослідницький, проблемний методи.

Засоби діагностики якості вищої освіти включають в себе систематичний поточний контроль знань, підсумковий контроль знань, тести (тестові завдання), практичні задачі, ситуаційні вправи, пакети комплексних контрольних робіт для комплексної перевірки знань з навчальних дисциплін. Вони розроблені науково-педагогічними працівниками кафедр факультету з урахуванням вимог освітньо-професійної програми, робочих програм навчальних дисциплін.

Методи діагностики успішності навчання є системою контролю якості знань студентів, яка сприяє формуванню системних та комплексних знань, стабільної самостійної роботи впродовж навчання, підвищення об'єктивності оцінювання знань та адаптації до вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (ECTS).

Оцінювання знань студентів повинно сприяти реалізації низки завдань, зокрема:

- підвищення мотивації студентів до системного навчання впродовж навчального року, переорієнтація їх цілей з отримання позитивної оцінки на формування комплексних, стійких знань, умінь та навичок;
- відповідність переліку форм та змісту контрольних заходів вимогам освітньо-професійної програми;

- відкритість контролю, яка базується на ознайомленні студентів на початку вивчення дисципліни з переліком, формами та змістом контрольних завдань, критеріями та порядком їх оцінювання;
- подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань, що забезпечується виконанням індивідуальних завдань, проведенням заліку / іспиту;
- розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей студентів, розвитку їх творчого мислення та підвищення ефективності навчального процесу.

Навчальна дисципліна «Методологія юридичних наук» вивчається протягом двох семестрів та складається з 4 змістовних модулів. По завершенню курсу студенти в другому семестрі складають іспит. На іспит виносяться вузлові питання, типові і комплексні завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх при вирішенні практичних завдань.

Оцінювання знань студентів здійснюється шляхом поточного контролю (тести для самоперевірки, реферативні доповіді, практичні задачі, ситуаційні вправи, контрольні тести за змістовними модулями) та семестрового підсумкового контролю (залік / іспит).

Поточний контроль. За результатами оцінювання кожного змістовного модуля студентам виставляються бали. Максимальна кількість балів, що може набрати студент у семестрі за один змістовний модуль, дорівнює 30 балам. За три змістовних модулі студент може одержати максимум 90 балів (по 30 балів за кожний змістовний модуль).

Підсумковий контроль. Результати підсумкового контролю (залік / іспит) оцінюються за шкалою від 0 до 40 балів. У підсумку, оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Орієнтовні форми контролю знань на семінарських / практичних заняттях: усне опитування; реферативна доповідь (виступ на задану тему); доповнення доповідей та участь у дискусії; експрес опитування (письмове у формі тестів); рішення практичних задач; розв'язання ситуаційних вправ; контрольне тестування за змістовними модулями.

**Орієнтовні форми контролю знань на практичних заняттях та їх оцінка:** доповідь (виступ на задану тему) – до 5 балів; доповнення доповіді – до 3 балів; експрес опитування – до 3 балів; колоквіум – до 4

балів; самостійна робота – до 4 балів; домашня робота – до 4 балів; ессе (короткі відповіді на запитання) – до 3 балів; тестування (з набору суджень вибрати вірні) – до 3 балів; реферат (змістова письмова робота на задану тему з аналізом літератури та висновками) – до 3 балів; участь в дискусії – до 2 балів; підсумкова контрольна робота - до 5 балів.

У випадку відсутності студента на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття (на розсуд викладача) через усне опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати пропущене заняття шляхом написання реферату на тему, задану викладачем (але не більше половини від загальної кількості лекцій та семінарських занять). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. За 10 днів до початку екзаменаційної сесії викладач припиняє приймати відпрацювання.

Таким чином, за цю дисципліну студентом може бути отримано максимально 100 балів. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання студента відображаються у заліковій книжці.

| За 100-бальною шкалою | Оцінка ECTS | За національною шкалою                                     |
|-----------------------|-------------|------------------------------------------------------------|
|                       |             | для заліку                                                 |
| 90 – 100              | A           | залік                                                      |
| 85 – 89               | B           | залік                                                      |
| 75 – 84               | C           |                                                            |
| 70 – 74               | D           | залік                                                      |
| 60 – 69               | E           |                                                            |
| 35 – 59               | FX          | незадовільно з можливістю повторного складання             |
| 0 – 34                | F           | незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни |



НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

*Святошнюк Арина Леонідівна  
Балах Вікторія Володимирівна  
Клейменова Світлана Миколаївна*

# МЕТОДОЛОГІЯ ЮРИДИЧНИХ НАУК

ПРОГРАМА КУРСУ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*Спеціальність: 081 «Право»  
Другий (магістерський) рівень вищої освіти  
Економіко-правовий факультет*

Підписано до друку 12.11.2021.  
Формат 60х84/16. Ум-друк. арк. 2,1.  
Наклад 100 прим. Зам. № 2111-04.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»  
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).  
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.  
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160  
e-mail: fenix-izd@ukr.net  
www.feniksbooks.com